

УДК 334.722:339.3:330.341:33.053.2

Л. І. Павлюк

аспірант,

Львівський університет бізнесу та права, м. Львів

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ДИСБАЛАНСІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ

У статті охарактеризовано основні тенденції розвитку внутрішнього ринку. Визначено основні макроекономічні показники функціонування підприємництва в Україні. Проведено компаративний аналіз тенденцій розвитку підприємництва України та Закарпатської області. Визначено сучасні проблеми і перешкоди функціонування підприємництва в регіоні.

Ключові слова: підприємництво, підприємство, внутрішній ринок, Закарпатська область, розвиток.

Pavlyuk L. THE MODERN STATE AND PRE-CONDITIONS OF ENTERPRISE DEVELOPMENT IS IN THE CONDITIONS OF DISBALANCES OF INTERNAL MARKET FUNCTIONING

Basic progress of internal market trends are described in the article. Certainly basic macroeconomic indexes of functioning of enterprise in Ukraine. The komparativniy analysis of progress of enterprise of Ukraine and Zakarpattya area trends is conducted. Certainly modern problems and obstacles of functioning of enterprise in a region.

Keywords: enterprise, enterprise, internal market, Zakarpattya area, development.

В умовах дії потужних стримуючих чинників і обмежень, вплив на подолання яких залежить не лише від внутрішніх можливостей, але й в значній мірі визначається зовнішніми чинниками, регіональним органам управління слід шукати перспективні ніші розвитку підприємництва, потенціал яких високий, але не використовується в достатній мірі. Серед пріоритетів регіональної регуляторної політики розвитку внутрішнього ринку Закарпатської області особливу увагу потрібно відвести розвитку галузей реального сектору регіональної економіки. Це передусім сприятиме розвитку внутрішнього виробництва та покращенню купівельних можливостей населення, а також усуненню дисбалансів розвитку внутрішнього ринку області.

Проблемам регулювання розвитку підприємництва на внутрішньому ринку приділено багато уваги у працях вітчизняних і зарубіжних науковців: О. Амоші, З. Герасимчук, В. Геєця, Ю. Гладкого, А. Гранберга, М. Долішнього, В. Куценко, В. Мікловди, В. Точиліна, М. Фащевського, Л. Чернюк, Л. Шевчук, А. Чистобаєва, М. Чумаченка та ін. Проблеми регуляторної політики розвитку підприємницької діяльності вивчали В. Базилевич, З. Варналій, М. Войнаренко, В. Загорський, М. Козоріз, А. Мельник, А. Чухно та ін. Попри значні напрацювання вчених, залишаються не визначеними ще багато проблем, пов'язаних із підприємницькою діяльністю в сучасних умовах.

Метою статті є аналіз сучасного стану та передумов розвитку підприємництва в умовах дисбалансів функціонування внутрішнього ринку.

Внутрішній ринок традиційно вважається однією з найбільш динамічних субстанцій системи регіонального економічного комплексу. Він перебуває у постійному розвитку та видозміні власних елементних і структурних характеристик, а, відтак, потребує постійного моніторингу і реалізації

регуляторної політики. Втім, категорія «розвиток» має кількісний або ж якісний аспекти, розширений чи звужений контекст, позитивний або ж деструктивний характер впливу на параметри економічного зростання і рівень якості життя населення.

Так, за результатами аналізу загальних макроекономічних характеристик і тенденцій розвитку підприємництва на внутрішньому ринку у регіонах України є підстави передусім до висновку про його екстенсивний розвиток. Це підтверджується збільшенням показників обсягу реалізованих на внутрішньому ринку товарів і послуг, проте збереженням недостатньо високих (у порівнянні з економічно розвиненими державами та науково обґрунтованими параметрами) характеристик фінансово-економічної ефективності господарювання суб'єктів ринку та ринкової інфраструктури, інвестиційно-інноваційної діяльності, розвитку ринків праці, капіталу, інновацій тощо.

До прикладу, якщо розглянути такий сегмент внутрішнього ринку як ринок товарів та послуг, то оборот роздрібною торгівлі в Україні та її регіонах збільшувався у всіх роках, крім кризового 2009 р., та становив у 2015 р. 1031,7 млрд грн, що у понад 21 разу більше в порівнянні з 2000 р. (табл. 1). При цьому за аналогічний період часу оборот ресторанного господарства збільшився у 5,1 разу, а роздрібний товарооборот в розрахунку на одну особу – у 19,4 разу.

Зрозуміло, що в значній мірі ці тенденції обумовлені зростанням рівня споживчих цін, але його темпи в період 2000-2015 рр. були помірнішими, ніж збільшення обсягів товарообороту. Таким чином можна констатувати загальне збільшення місткості внутрішнього ринку держави як об'єктивної передумови розширення регіонального внутрішнього ринку у Закарпатській області.

Макроекономічні показники функціонування підприємництва в Україні (складено за [1,с.233,415,424;2,с.62,253,261,271-273])

Показники	Роки								Темпи зростання 2015 р. до	
	2000	2005	2008	2009	2010	2013	2014	2015	2000 р.	2014 р.
Оборот роздрібної торгівлі, млрд грн	47,5	174,4	456,0	444,3	541,5	888,8	901,9	1031,7	21,7 р.	114,4
у т.ч. оборот ресторанного господарства, млрд грн	2,1	4,3	15,6	15,4	9,5	12,9	10,9	10,8	5,1 р.	99,1
у т.ч. на одну особу, грн	585	2003	5338	5015	6123	9520	9941	11380	19,4 р.	114,5
Оптовий товарооборот підприємств, млрд грн	162,8	492,5	998,6	817,5	993,7	1074,8	988,0	1244,2	7,6 р.	125,9
Обсяги реалізованих послуг, млрд грн	...	95,8	215,8	224,6	251,5	357,1	393,4	416,2	...	105,8
Індекс споживчих цін, % до попереднього року	128,2	113,5	125,2	115,9	109,4	99,7	112,1	148,7	115,9	132,7
Індекс цін виробників промислової продукції, %	120,8	116,7	135,5	106,5	120,9	99,9	117,1	136,0	112,6	116,1
Індекс цін реалізації сільськогосподарської продукції, %	155,8	108,1	110,3	106,4	130,0	97,1	124,3	154,5	99,2	124,3
Індекс цін будівельно-монтажних робіт, %	118,0	125,6	135,3	111,3	115,8	105,6	109,5	127,1	107,7	116,1
Кількість об'єктів роздрібної торгівлі та ресторанного господарства, тис. од.	103,2	75,2	69,2	65,3	64,8	59,8	49,6	49,5	47,9	99,8
Торгова площа магазинів, тис. м.кв	7029	6359	8089	8015	8345	9419	7753	7720	109,8	99,6

Високі темпи зростання характерні й для оптового товарообороту – 7,6 разу у 2015 р. до 2000 р. Проте, щодо цього показника, то слід стверджувати про, по-перше, його низьке значення (лише на 20 % більше за обсяги роздрібного товарообороту, що не характерне для економік з розвиненим внутрішнім ринком, де оптовий товарооборот в рази перевищує обсяги роздрібної торгівлі, забезпечуючи таким чином значно більшу роль і участь у формуванні попиту та пропозиції на внутрішньому ринку) та, по-друге, – спад упродовж 2011-2014 рр. Відповідно, на нашу думку, це негативна передумова щодо якісного розвитку внутрішнього ринку, зокрема на регіональному та місцевому рівні.

На наш погляд, недостатніми залишаються й обсяги реалізованих послуг, зокрема споживчих, – лише 416,2 млрд грн (близько 28 % на роздрібному ринку). Проблемою тут є і обмежений асортимент та часто низька якість споживчих послуг. Йдеться про транспортні, житлово-комунальні, соціальні та низку інших послуг. Втім, позитивно, що обсяги наданих послуг щороку збільшуються, що є сприятливою передумовою до розвитку внутрішнього ринку.

Двоєю можна розцінювати ситуацію щодо динаміки споживчих цін та індексів цін виробництва продукції і будівельно-монтажних робіт в регіонах України. З однієї сторони перевищення індексів цін у реальному секторі економіки над рівнем споживчих цін, що спостерігалось в окремі роки, є свідченням поступового підвищення прибутковості товарообороту вітчизняних підприємств, але з іншого – в певній мірі підтверджує гіпотезу про непрозорість ціноутворення, часто завищення вартості товарів і послуг. Це обумовлено ще не високим рівнем розвитку і не оптимальністю таким чином системи дистрибуційних мереж, наявністю надмірної чисельності посередників або афільованих суб'єктів

господарювання, високих транзакційних витрат на одержання дозволів і погоджень, ліцензій, проходження перевірок, отримання доступу до ресурсів і ринків.

Неоднозначно позитивною слід вважати й ситуацію щодо сповільнення в останні роки темпів зростання споживчих цін. Очевидно, що не обумовлене сповільненням інфляційних процесів, а скоріше – зниженням торгових надбавок та рентабельності виробництва в цілях не втратити покупця, купівельна спроможність якого в кризу значно знизилася. А це призводить до послаблення конкурсних позицій вітчизняних суб'єктів регіонального внутрішнього ринку.

Певним свідченням покращення якісних характеристик розвитку підприємництва держави, на нашу думку, можна вважати укрупнення об'єктів роздрібної торгівлі, а також розширення торгових площ. Так, при чіткої вираженій тенденції до збільшення обсягів товарообороту кількість об'єктів роздрібної торгівлі та ресторанного господарства в Україні зменшилася за 2000-2015 рр. на понад 40 %. За цей же період торгова площа магазинів збільшилася з 7029 тис. м. кв. до 9419 тис. м. кв. (на 34 %).

Для регіонів України характерними є також зростання торгової площі в розрахунку на один магазин, збільшення чисельності зайнятих, суми активів та власного капіталу, збільшення кількості об'єктів та торгової площі великих магазинів і супермаркетів – продовольчих і непродовольчих магазинів площею 1000-2499 м. кв. та понад 2500 м.кв., а також послаблення позицій ринків з продажу споживчих товарів, що підтверджує наявність прихованих проявів монополізації ритейлу – найбільшого сегменту внутрішнього ринку.

Одночасно для вказаних процесів характерною є й

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ТА СФЕРИ ТОРГІВЛІ

модернізація, осучаснення та підвищення інноваційності підприємництва у сфері торгівлі, посилення їх кооперації з суб'єктами сфери споживчих послуг, що позитивно позначається й на якості обслуговування населення, загальному розвитку внутрішнього ринку. Але це одночасно і посилює ризики та загрози його монополізації, адже з ринку витісняються дрібні об'єкти торгівлі і сфери послуг, зменшується чисельність об'єктів, що обслуговують населення, та, відповідно, їх вплив на формування пропозицій товарів і ціноутворення.

Варто звернути увагу і на таку особливість підприємництва України, зокрема роздрібною торгівлю, як підвищення фінансово-економічної ефективності господарювання підприємств, проте погіршення при цьому кінцевих результатів фінансово-господарської діяльності. Так, при збільшенні роздрібного товарообороту в розрахунку на одну особу населення, один м. кв. торгової площі та одного працівника фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування з 2008 р. стабільно від'ємний, частка збиткових підприємств висока, а загальна ліквідність та фінансова стійкість галузі – низькі.

На нашу думку, це негативно, адже призводить до погіршення фінансових можливостей суб'єктів підприємництва як щодо підтримки подальшого функціонування і розвитку, так і реалізації програм внутрішньої і зовнішньої соціальної відповідальності на внутрішньому ринку. У цьому контексті важливо зазначити про наявність такого недоліку внутрішнього ринку регіонів України як надмірні диференціації у обсягах та якості функціонування у міських та сільських поселеннях, в регіональному аспекті, в співвідношеннях щодо продажу вітчизняних та імпортованих товарів.

Звернімо увагу на те, що тенденції екстенсивного розвитку внутрішнього споживчого ринку (йдеться про ринок товарів та послуг), які характерні для України, в значній мірі тотожні і для Закарпатської області (рис. 1). Так, якщо для загальнодержавного товарообороту був характерний спад у 2009 р., то аналогічні тенденції спостерігалися й у Закарпатській області. Загалом темпи зростання роздрібного товарообороту у Закарпатській області протягом 2008-2015 рр. дещо поступалися тенденціям розвитку роздрібного товарообороту в державі.

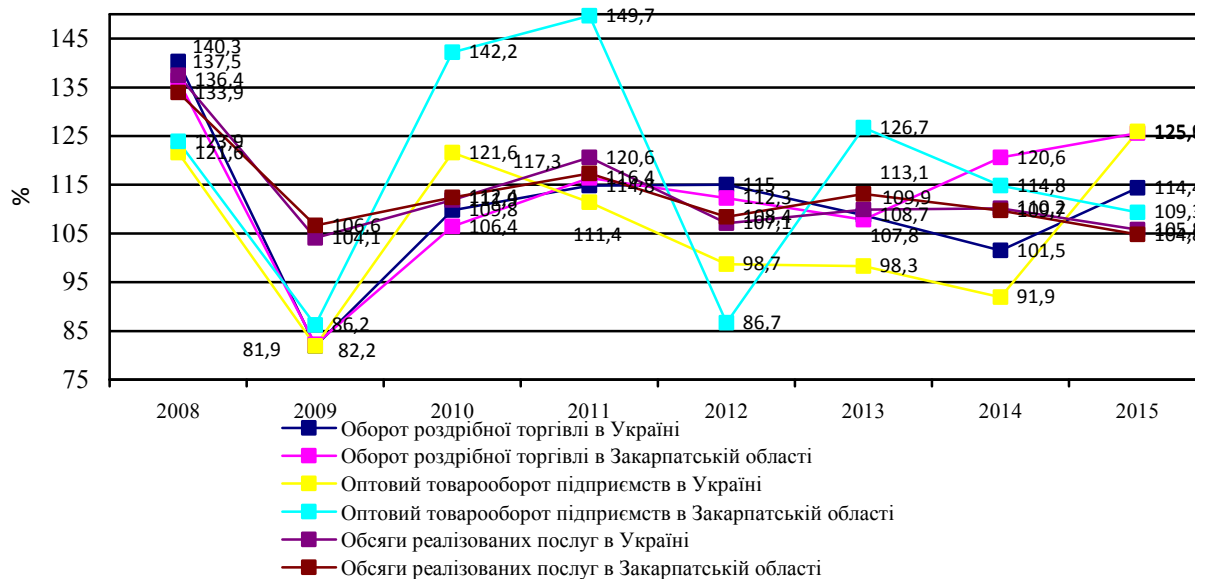

Рис. 1. Компаративний аналіз тенденцій розвитку підприємництва України та Закарпатської області у 2008-2015 рр. (темпи зростання до попереднього року, %) (складено за [1;2,с.62,254,275])

Ситуація була протилежною лише у 2011 р. Таким чином є підстави стверджувати, що ринок роздрібною торгівлі регіону більш інертний та дещо в меншій мірі в порівнянні з внутрішнім ринком держави піддається впливам тих, чи інших чинників.

Натомість темпи зростання оптового товарообороту в регіоні є вищими за загальнодержавні. Навіть, коли у 2013 р. для України характерним був спад цього показника, у Закарпатській області спостерігалося його зростання, причому на 26,7 %. Відтак, можна констатувати, що

область в значній мірі орієнтована на оптову торгівлю і цей сегмент внутрішнього ринку має високі темпи розвитку.

Позитивно слід вважати й ситуацію з ринком послуг. Так, якщо до 2011 р. темпи зростання обсягу реалізованих послуг поступалися середньому показнику, по державі, то, починаючи з 2012 р., ситуація змінилася і зростання аналізованого показника було вищим, ніж загальнодержавне. На нашу думку, такі тенденції регіональним органам влади слід підтримувати.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Попри аналогічні тенденції розвитку є всі підстави до висновку, що обсяги внутрішнього ринку Закарпатської області та окремі показники його функціонування поступаються більшості регіонам України (табл. 2).

Так, у 2013 р. оборот роздрібною торгівлю регіону становив лише 24,8 млрд грн. За цим показником область не поступалася лише Кіровоградській, Луганській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Чернівецькій та Чернігівській областям. Очевидно, що це пов'язано з меншою чисельністю населення, яке проживає на території регіону. Але все ж підтвердженням слабкості розвитку внутрішнього ринку роздрібною продажу товарів та послуг є обсяги роздрібною товарообороту на одну особу населення – лише 9,7 тис. грн, у т. ч. продовольчих товарів – 3,2 тис. грн (менше лише в Донецькій, Івано-Франківській, Луганській, Рівненській, Тернопільській, Хмельницькій, Чернівецькій та Вінницькій областях). Хоча ще у 2005 р. область посідала 7 місце в державі за показником «роздрібною

товарооборот на одну особу населення», а у 2010-2011 рр. – 13 місце.

Значно меншими, ніж у інших регіонах України залишаються обсяги оптового товарообороту – 13,1 млрд грн (17 місце серед регіонів держави) та реалізованих послуг – 855,7 млн грн (19 місце). Невисокою залишається частка послуг, реалізованих населенню – 25,8 %. Отже, доцільно констатувати про недостатні обсяги розвитку та низьку місткість сегменту продажу товарів та послуг внутрішнього ринку Закарпатської області.

Це підтверджується також і такими показниками як частка регіону в загальному роздрібному товарообороті, індекси фізичного обсягу роздрібною товарообороту, частка в загальній кількості підприємств роздрібною торгівлю, середньорічні обсяги товарних запасів та залученого в торгівлю персоналу, торгова площа магазинів та середньорічна вартість основних засобів, товарооборот в розрахунку на одиницю ресурсного забезпечення.

Таблиця 2.

Показники торгівлі та сфери послуг за регіонами України у 2015 р.

(складено за [3,с.6,11-14;4,с.6,15,17-18,28;142,с.254,275])

Регіони	Показники									
	Оборот роздрібною торгівлю, млрд грн	Оптовий товарооборот, млрд грн	Темпи зростання обороту роздрібною торгівлю до попереднього року, %	Роздрібною товарооборот на одну особу, тис. грн	у т. ч. у міських поселеннях, тис. грн	- у сільській місцевості, тис. грн	- продовольчих товарів, тис. грн	- непродовольчих товарів, тис. грн	Роздрібною товарооборот підприємств інших видів економічної діяльності, млрд грн	Обсяги реалізованих послуг, млн грн
АР Крим
Вінницька	34,5	10,2	86,3	7,1	10,9	3,2	2,5	4,6	2,9	1125,4
Волинська	27,2	17,2	87,0	11,1	17,6	4,1	3,2	7,9	1,7	870,8
Дніпропетровська	94,9	104,4	80,6	14,6	16,8	3,5	6,9	7,7	7,6	4670,7
Донецька	34,5	207,0	37,0	3,5	3,7	1,6	1,9	1,6	8,0	4300,1
Житомирська	28,5	6,5	86,7	8,6	12,5	3,2	3,5	5,1	1,9	905,7
Закарпатська	24,8	13,1	86,9	9,7	18,7	4,4	3,2	6,5	2,5	855,7
Запорізька	48,2	19,0	79,3	12,6	15,5	2,8	5,9	6,6	4,4	2222,1
Івано-Франківська	33,8	12,4	86,7	7,6	15,6	1,5	2,8	4,9	2,1	1021,2
Київська	55,0	72,1	90,6	18,3	20,7	14,5	7,1	11,2	2,7	1888,1
Кіровоградська	21,9	18,7	86,5	8,8	12,7	2,1	4,1	4,6	1,6	668,9
Луганська	8,2	17,8	29,6	1,4	1,6	0,3	0,8	0,6	2,5	2066,3
Львівська	57,5	45,9	87,3	11,5	18,5	0,6	4,2	7,3	5,2	3860,5
Миколаївська	27,5	21,2	81,9	9,8	13,7	1,5	4,2	5,6	2,2	1094,4
Одеська	72,6	49,0	84,2	15,4	20,6	4,8	6,1	9,3	6,5	5136,5
Полтавська	30,6	14,1	81,7	9,3	13,6	2,4	3,6	5,7	3,8	1097,9
Рівненська	23,5	5,0	83,7	8,1	14,0	2,7	2,8	5,3	1,6	669,5
Сумська	22,9	5,6	84,1	7,3	10,1	1,1	3,3	3,9	1,6	918,4
Тернопільська	20,3	22,9	86,9	6,9	13,7	1,4	2,6	4,3	1,6	598,7
Харківська	84,1	49,5	81,1	13,5	16,1	2,5	6,3	7,2	5,2	4417,9
Херсонська	26,4	7,2	86,1	10,3	15,4	2,3	3,8	6,5	1,8	799,6
Хмельницька	26,0	7,5	83,5	7,8	12,6	1,5	2,4	5,4	1,6	767,1
Черкаська	27,9	14,4	85,3	8,9	13,6	2,7	3,4	5,4	2,4	1159,5
Чернівецька	17,5	3,6	86,3	8,4	16,1	2,6	3,1	5,3	1,9	682,8
Чернігівська	21,7	7,7	82,7	8,4	11,4	3,0	4,1	4,3	1,9	794,2
м. Київ	161,7	487,7	86,1	34,9	34,9	-	14,1	20,9	12,7	42208,1
м. Севастополь

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ТА СФЕРИ ТОРГІВЛІ

Про наявність чи відсутність передумов розвитку частки регіонів в основних загальнодержавних внутрішнього ринку Закарпатської області свідчать соціально-економічних показниках держави.

Таблиця 3.

Макроекономічні передумови (частки регіонів в основних загальнодержавних соціально-економічних показниках) розвитку внутрішнього ринку за регіонами України у 2015 р.
(складено за [5, с.13-16; 6, с.18-20])

(%)

Регіони	Показники												
	Чисельність наявного населення	Кількість зайнятих економічної діяльності	ВРП	Обсяги реалізованої промислової продукції	Продукція сільського господарства	Обсяг виконаних будівельних робіт	Роздрібний товарооборот підприємств	Обсяг реалізованих послуг	Експорт товарів	Імпорт товарів	Експорт послуг	Імпорт послуг	Капітальні інвестиції
Вінницька	3,75	4,10	2,77	2,80	7,60	3,54	2,34	1,4	1,12	0,61	0,41	0,41	2,71
Волинська	2,44	2,41	1,52	1,10	2,67	2,98	2,38	0,9	1,02	1,42	0,41	0,61	2,27
Дніпропетровська	7,61	8,99	11,12	17,28	6,30	3,08	9,78	5,8	15,7	7,12	3,76	6,71	9,48
Донецька	9,97	4,60	7,56	10,01	2,88	0,39	2,89	6,2	19,9	5,39	4,37	8,34	3,04
Житомирська	2,92	3,08	1,88	1,47	3,38	1,93	2,21	0,9	1,02	0,51	0,31	0,20	1,46
Закарпатська	2,94	3,16	1,52	0,79	1,71	4,00	2,50	0,8	2,14	2,75	2,03	0,61	1,39
Запорізька	4,10	4,53	4,15	7,73	4,22	0,91	4,55	1,9	5,90	2,34	1,53	1,42	2,86
Івано-Франківська	3,23	3,39	2,37	1,95	2,38	7,75	2,17	0,9	0,71	0,81	0,51	0,51	3,52
Київська	4,05	4,49	5,02	4,18	5,93	16,8	6,50	3,3	3,15	6,31	3,25	4,17	8,93
Кіровоградська	2,28	2,35	1,81	1,31	4,59	1,06	1,76	1,2	1,42	0,31	0,10	0,61	1,50
Луганська	5,16	1,86	1,98	1,31	1,67	0,20	0,64	1,7	5,70	2,44	1,12	2,24	0,77
Львівська	5,93	6,34	4,59	3,29	3,76	10,5	5,99	4,2	2,03	3,46	2,75	1,53	4,91
Миколаївська	2,71	3,09	2,23	2,00	3,72	1,52	2,34	2,0	3,46	1,22	4,27	1,02	2,20
Одеська	5,59	6,18	4,72	3,05	4,43	5,72	7,55	8,2	2,64	4,58	8,03	3,56	3,66
Полтавська	3,36	3,55	4,40	6,38	6,97	2,41	2,77	1,5	4,27	1,42	0,51	2,54	3,04
Рівненська	2,72	2,96	1,81	1,54	2,67	3,27	1,93	0,8	0,81	0,41	0,41	0,41	1,57
Сумська	2,60	2,86	1,92	2,11	4,09	1,42	1,66	0,8	1,53	0,81	0,41	1,02	1,35
Тернопільська	2,49	2,47	1,37	0,70	3,38	4,35	1,52	0,7	0,61	0,51	0,41	0,20	1,39
Харківська	6,36	7,48	6,09	6,43	6,14	3,48	7,55	4,2	3,15	3,05	2,34	2,44	4,10
Херсонська	2,48	2,71	1,47	0,98	4,51	1,02	2,24	0,9	0,61	0,41	0,31	0,10	1,14
Хмельницька	3,03	3,04	2,03	1,54	4,84	4,25	2,07	0,7	0,81	0,61	0,31	0,20	2,49
Черкаська	2,91	3,18	2,43	2,74	6,10	1,75	2,28	1,4	1,22	0,61	0,20	0,31	1,65
Чернівецька	2,13	2,23	0,95	0,39	1,80	3,46	1,58	0,5	0,20	0,20	0,10	0,18	1,03
Чернігівська	2,44	2,63	1,78	1,58	4,13	1,72	1,83	0,9	0,92	0,81	0,10	0,41	1,28
м. Київ	6,80	8,25	22,52	17,28	...	12,7	20,78	37,6	19,8	35,2	27,6	41,0	32,6

Як можемо констатувати, Закарпатська область не в повній мірі реалізує свій потенціал, зокрема що стосується населення. Так, область у 2015 р. мала 2,94 % за чисельністю наявного населення та 3,16 % за кількістю зайнятих економічної діяльності. Проте при цьому створювала лише 1,52 % загальнодержавного ВРП, реалізувала 0,79 % виготовленої в регіоні промислової продукції, 1,71 % – продукції сільського господарства та 4,0 % виконаних будівельних робіт.

Якщо для більшості регіонів держави співвідношення між ресурсним забезпеченням та показниками виробництва і споживання більш збалансовані, то для Закарпатської області характерними є дещо необґрунтовано низькі частки роздрібного товарообороту підприємств – 2,5 % від загальнодержавного значення, обсягу реалізованих послуг – 0,8 %, капітальних інвестицій – 1,39 %. На нашу думку, це є також свідченням достатньо високої

тінізації внутрішнього споживчого ринку (через прикордонне розташування, човникову торгівлю і поширеність практики шопінг-туризму до сусідніх держав), залежності від імпорту товарів (2,75 % від загальнодержавного показника), а також споживання продукції (послуг) власного виробництва підсобними домашніми господарствами населення.

Підтвердженням високої (навіть в порівнянні з іншими регіонами держави) імпортозалежності Закарпатської області є стрімке падіння частки продажу товарів вітчизняного виробництва. Так, в структурі оптового товарообороту цей показник з 2007 по 2015 рр. зменшився з 73,1 % до 18,9 % або на 54,2 в.п. (табл. 2.4).

Диспропорції спостерігаються й у розподілі роздрібного товарообороту. Так, на м. Ужгород у 2008 р. припадало 36,7 % (понад третину) регіонального роздрібного товарообороту. Цей показник до 2015 р. хоча й зменшився (до 26,7 %), але

все ж залишається надмірно високим. До прикладу, населення Виноградівського та Тячівського районів перевищує чисельність населення, що проживає в обласному центрі, але частки цих районів в обласному роздрібному товарообороті становили лише 6,4 % та 5,2 % відповідно; якщо населення Воловецького та Перечинського районів лише у 3-4 рази менше за населення Ужгорода, то частки роздрібного товарообороту цих районів поступаються у близько 40 разів. Це підтверджує необхідність реалізації комплексу заходів, орієнтованих на регуляторну політику розвитку внутрішнього споживчого ринку регіону та врівняння його гострих диспропорцій і диференціацій.

Вважаємо, що регіональним органам державного управління слід передбачити при реалізації регуляторної політики відповідну низку заходів, орієнтованих на усунення виявлених недоліків розвитку внутрішнього ринку Закарпатської області. В іншому випадку це загрожує реалізацією ризиків, що впливають не лише на погіршення параметрів функціонування і розвитку підприємництва, але й економіки регіону в цілому.

Список використаних джерел

1. Статистичний щорічник України за 2015 рік. – Держслужба статистики України. – К.: Август Трейд, 2016. – 575 с.
2. Статистичний щорічник України за 2013 рік. – Державна служба статистики України. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 534 с.
3. Роздрібна торгівля України у 2015 р. – Державна служба статистики України. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 375 с.
4. Роздрібна торгівля України у 2013 році :

Статистичний збірник. – Державна служба статистики України. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 166 с.

5. Статистичний збірник «Регіони України у 2015 році»: Статистичний збірник. – Т.1. – Державна служба статистики України. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 299 с.

6. Статистичний збірник «Регіони України у 2013 році»: Статистичний збірник. – Т.1. – Державна служба статистики України. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 300 с.

References

1. State Statistics Service of Ukraine (2016). *Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny za 2015 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2015]*. Kyiv: August Trade. [in Ukrainian].
2. State Statistics Service of Ukraine (2014). *Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny za 2013 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2013]*. Kyiv. [in Ukrainian].
3. State Statistics Service of Ukraine (2016). *Rozdribna torhivlya Ukrayiny u 2015 rotsi [Retail of Ukraine in 2015]* (Statistical publication). Kyiv. [in Ukrainian].
4. State Statistics Service of Ukraine (2014). *Rozdribna torhivlya Ukrayiny u 2013 rotsi [Retail of Ukraine in 2013]* (Statistical publication). Kyiv. [in Ukrainian].
5. State Statistics Service of Ukraine (2016). *Rehiony Ukrayiny. 2015 rik [Regions of Ukraine 2015]* (Statistical publication). P. 1. Kyiv. [in Ukrainian].
6. State Statistics Service of Ukraine (2014). *Rehiony Ukrayiny. 2013 rik [Regions of Ukraine 2013]* (Statistical publication). P. 1. Kyiv. [in Ukrainian].